

ABSTRACT BACHELORPROEF

Opleiding:	Bachelor in de Gezinswetenschappen	
	Voornaam	Naam
Student:	Lore	Puttaert
Eindproefbegeleider	Claire	Wiewauters
Titel bachelorproef	De stille onmacht van het kind bij vechtscheiding. Ondersteunen van een kind bij het gevecht tussen zijn gescheiden ouders.	
Abstract publiceren Ja		

Kern- / trefwoorden bachelorproef:

Kinderen – ouders – vechtscheiding – juridisch kader – gezin als systeem – context

Korte samenvatting bachelorproef:

Echtscheiding is een thema dat al lang zijn plaats verworven heeft binnen onze samenleving.

Uit onderzoek (Mortelmans et al., 2011) blijkt dat er in ons land nog steeds meer koppels scheiden dan in andere Europese landen. Cijfers waar iedereen in onze samenleving oog voor zou moeten hebben. Zeker als we weten dat bij twee op de drie echtscheidingen ook kinderen zijn betrokken (Mortelmans et al., 2011).

Gelukkig verlopen de meeste echtscheidingen redelijk goed. Ouders kunnen zonder al te veel conflicten, een goede regeling treffen en duidelijke afspraken maken rond de kinderen. Jammer genoeg zijn er toch nog veel echtscheidingen die na verloop van tijd ontaarden in een ware strijd tussen beide ouders. Een vechtscheiding, waarbij de kinderen niet alleen als wapen maar ook als prooi worden gezien (Coenen et al. 2007).

In deze eindproef ga ik op zoek naar een professionele en vooral gezinsgerichte manier om een kind dat vastzit in de vechtscheiding van zijn ouders, te ondersteunen.

Om mijn theoretische inzichten te koppelen aan de praktijk maak ik gebruik van een casus vanuit de thuisbegeleidingsdienst waar ik een aantal maanden stage heb gelopen. De casus betreft een jongen van 13 jaar, Lander, die reeds meerdere jaren opgroeit in het aanhoudende gevecht tussen zijn gescheiden ouders.

Het gezin is al sinds een aantal jaren meermaals in contact gekomen met verschillende rechtbanken. Net zoals anderen ondervonden ook zij dat de regeling van echtscheidingen op juridisch vlak, complex was en vaak voor meer conflicten zorgde.

Sinds september 2014 is een nieuwe rechtbank in werking getreden die alle burgerrechtelijke aspecten

van familie- en jeugdzaken voortaan zal behandelen. De invoering van deze familierechtbank lijkt een goede zaak te zijn vermits deze een einde dient te maken aan complexe procedures bij verschillende rechtbanken. Bemiddeling krijgt hier een centrale plaats.

Een vechtscheiding zou natuurlijk geen vechtscheiding zijn mochten er geen ruzies plaatsvinden rond de verschillende afspraken die ouders vooraf maakten in een regeling omtrent de kinderen. Het gebeurt meer dan eens dat de regeling rond de kosten en het verblijf een hevig discussiepunt is tussen ouders. Maar de stem van het kind, die jammer genoeg nog te vaak vergeten wordt, speelt hierbij een belangrijke rol. Om hier aan tegemoet te komen is er sinds de invoering van de familierechtbank, een eenduidige regeling van dit hoorrecht van de minderjarige.

Een gezin is een systeem dat normaal gesproken in balans is. Bij een (v)chtscheiding raakt dit systeem echter uit evenwicht. Alle gezinsleden dienen zich aan te passen aan een geheel nieuwe situatie. Dit is een opdracht die voor de kinderen in het gezin vaak zeer moeilijk is.

Een kind is loyaal naar beide ouders. Dit loyaliteitsgevoel raakt bij een (v)chtscheiding vaak in conflict. Zo'n loyaliteitsconflict zorgt er dikwijls voor dat een kind verstrikt raakt. Het risico bestaat dan dat het kind beslist om een van zijn ouders te verstoten. Dit ouderverstotingssyndroom of Parental Alienation Syndrome gaat dan veel verder dan een loyaliteitsconflict.

De belangrijkste figuren voor een kind blijven natuurlijk zijn ouders. Een kind zal dan ook in de eerste plaats voor zijn ouders 'zorgen'. Dit 'zorgen' noemen we 'parentificatie'. Wanneer ouders omwille van hun vechtscheiding weinig of niet beschikbaar zijn, kan dit uit de hand lopen. We spreken hier dan van 'negatieve parentificatie'. Onterecht worden ouderlijke verantwoordelijkheden toegemeten aan een kind. Dit zorgt ervoor dat het de kans niet krijgt om met zijn eigen ontwikkelingsstaken bezig te zijn.

Een (v)chtscheiding heeft voor een kind gevolgen op verschillende levensdomeinen. Uit onderzoek komt sterk naar voren dat kinderen die een scheiding van hun ouders meemaken vaker een lager zelfbeeld hebben, minder gevoel van controle hebben en zelfs meer kans hebben op angst en depressie. Ze kunnen zich moeilijker concentreren en hebben dikwijls ook minder goede schoolresultaten. Kinderen van gescheiden ouders zijn meestal minder sociaal aangepast en bovendien beschikken ze vaak over minder sociale competenties. Het is dus niet verwonderlijk dat deze kinderen later een grotere kans hebben om zelf een echtscheiding mee te maken.

Een opvallende en noemenswaardige bemerking is dat de impact van een conflict tussen de gescheiden ouders op het psychologische welbevinden van een kind, bijna helemaal kan verdwijnen. Dit kan wanneer de ouders alsnog een hechte en op elkaar betrokken ouder-kindrelatie kunnen behouden, zelfs wanneer er af en toe sprake is van conflict tussen de ouders.

Door vanuit bovenstaande bemerking en theoretische inzichten te vertrekken geef ik drie concrete veranderingsgerichte voorstellen die gericht zijn naar het gezin van Lander. Ik tracht hiermee het conflict tussen zijn ouders zoveel mogelijk te neutraliseren en misschien zelfs volledig te doen verdwijnen.

Het eerste voorstel betreft een kindgerichte interventie op school waarbij Lander en andere leerlingen in zijn situatie de ruimte krijgen om hun stem te laten horen en hun verhaal te vertellen. Ik geef concrete tips voor de school en de leerkracht(en) van Lander en hecht hierbij belang aan een vertrouwd contact met leerkrachten en het contact met lotgenoten.

Het tweede voorstel is gericht op de ouders en het volledige gezin. Ik koos voor de aanpak van het Nederlandse programma Kinderen uit de Knel. Dit programma is specifiek gericht op gezinnen in een

vechtscheiding. Binnenkort vindt hiervan een training plaats in de buurt waar beide ouders van Lander wonen. Ik denk pragmatisch en haal ook het voorstel aan van Alianza, een centrum dat zich speciaal toespitst op gezinnen in (moeilijke) echtscheidingssituaties.

Tot slot zet ik in het derde en laatste voorstel in op de kracht van het informele netwerk rond het gezin. Een kind dat kan rekenen op steun in zijn familiaal en sociaal netwerk, blijkt minder depressieve gevoelens te hebben, minder gedragsproblemen en heeft bovendien betere schoolprestaties. Door het organiseren van een Eigen Kracht-conferentie, waarbij alle belangrijke personen rond Lander worden samengebracht om een concreet plan uit te werken, kan men samen vanuit de kracht die in de familie aanwezig is maar vaak verborgen door de vechtscheiding, mogelijk tot een werkbare oplossing komen.

Een vechtscheiding is en blijft uiteraard een delicate kwestie. Er zijn verschillende partijen die tegenover elkaar staan en iedereen worstelt met zijn of haar gevoelens vanuit een diepe gekwettheid. Zowel de ouders, als de kinderen en zelfs de grootouders, tantes, nonkels, vrienden, burens, en in sommige gevallen ook hulpverleners, allemaal zitten ze samen in het complexe net van discussies, ruzies en wantrouwen naar elkaar.

We mogen niet uitgaan van de woede en het verdriet, maar wel vanuit de liefde en genegenheid die een kind voor zijn ouders heeft, die ouders voor hun kind hebben en familie voor elkaar.

Vanuit mijn visie als gezinswetenschapper weet ik dat een gezin, ook al valt dit door een scheiding uit elkaar, verbonden blijft door de verschillende leden die in dit gezin hun plaats hebben. Koppels die uit elkaar zijn blijven onlosmakelijk verbonden door de kinderen die ze samen hebben. Ik ben dan ook van mening dat kinderen verbindend werken, en dat het belangrijk is te blijven geloven in de sterkten van het gezin en het netwerk daar rond en in de kracht van hun diepe wortels.

Referentielijst:

Coenen, M., et al. (2007). *Kinderen als wapen en prooi in vechtscheidingssituaties: De behandeling van de ernstige psychische problemen bij deze kinderen*. Geraadpleegd op 20 februari 2016, via <http://vagga.be/wp-content/uploads/2010/04/Kinderen-als-wapen-en-prooi-in-vechtscheidingssituaties.pdf>

Driesen, L. (2012). *Ik wil mama én papa, allebei! Over echtscheiding, verwerking, loyaliteit en hulpverlening*. Antwerpen: Garant.

Van Lawick, J., & Visser, M. (2014). *Kinderen uit de knel: Een interventie voor gezinnen verwickeld in een vechtscheiding*. Amsterdam: SWP.

Van Peer, C. (Red.). (2007). *De impact van een (echt)scheiding op kinderen en ex-partners*. [Onderzoeksrapport]. Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Wiewauters, C., & Emmery, K. (2016). *Awel, ik ben in de war door de scheiding van mijn ouders: Een kwalitatieve analyse van de gesprekken van kinderen en jongeren over de scheiding van hun ouders*. [Onderzoeksrapport]. Brussel: Awel & Odisee Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen.

E-mailadres:

lore.puttaert@hotmail.com